

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่ความเจริญนั้น มนุษย์หรือ Human Resource เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาหรือก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าปราศจากทรัพยากรมนุษย์หรือพฤติกรรมของมนุษย์มีผลไปในทางลบ ไม่ว่าจะระบบหรือรูปแบบจะดีเพียงใด ก็ไม่อาจทำให้การพัฒนานั้นบรรลุผลไปได้ ยาเสพติดเป็นสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมเบี่ยงเบนในทางลบของมนุษย์ ทั้งยังเป็นตัวการก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการว่างงาน ฯลฯ ประชากรที่ติดยาเสพติดย่อมขาดทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลโดยตรงต่อสังคมและประเทศชาติโดยส่วนรวม

สำหรับปัญหายาเสพติดในประเทศไทยนั้น จัดได้ว่ารุนแรงกว่าประเทศใดในเอเชียอาคเนย์ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีพื้นที่บางส่วนของภาคเหนือที่ติดต่อกับบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก การมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกที่สุดในภูมิภาคนี้ทำให้ประเทศไทยถูกใช้เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดและเป็นทางผ่านสู่ประเทศต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีส่วนเอื้ออำนวยให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น มาตรการและวิธีการแก้ปัญหาจึงต้องพัฒนาให้ทันกาลและมีประสิทธิภาพ เพราะปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งชนิดของตัวยาและลักษณะประชากรที่เสพติด การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ อาทิเช่น ความเป็นมาของปัญหา แนวทางการแก้ปัญหาในอดีต ตลอดจนความพร้อมและความร่วมมือ ร่วมใจ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งประชาชนในชุมชนที่ประสบปัญหานั้น ๆ¹

¹ สำนักงาน ป.ป.ส., กลยุทธ์การแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : มปท., 2533), หน้า 6.

ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยมี 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ ปัญหาการลักลอบผลิต การค้า และเส้นทางลำเลียง และปัญหาการแพร่ระบาด ซึ่งสถานการณ์แต่ละปัญหาโดยสรุป มีดังนี้

1. ปัญหาการลักลอบผลิต ยาเสพติดที่มีการลักลอบผลิต ได้แก่ ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา และยาบ้า²

1.1 ฝิ่น มีการลักลอบปลูกในพื้นที่ภูเขาสูงทางภาคเหนือในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยชาวเขาเผ่าต่าง ๆ จังหวัดที่มีการลักลอบปลูกหนาแน่น ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน และตาก สถานการณ์การลักลอบปลูกภายในประเทศอยู่ในสภาวะที่ควบคุมได้ แต่ยังมีปัญหาการลักลอบปลูกในประเทศเพื่อนบ้านอยู่

1.2 เฮโรอีน มีการลักลอบผลิตบริเวณชายแดนติดกับประเทศพม่าในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ และลาว ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน โดยจะเป็นโรงงานผลิตขนาดเล็ก เคลื่อนย้ายง่ายและสะดวก จำนวนโรงงานที่ลักลอบผลิตในประเทศมีไม่มากนัก

แนวโน้มของสถานการณ์ฝิ่นและเฮโรอีนมีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในประเทศพม่าเป็นอย่างมาก ดังนั้น การพิจารณาแนวโน้มของปัญหาเสพติดในประเทศพม่าจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ขาดเสียมิได้ ดังเช่นในกรณีการมอบตัวของขุนส่าต่อรัฐบาลพม่าเมื่อเดือนธันวาคม 2538 ได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทยมากพอสมควร กล่าวคือ

- ขุนส่าและกลุ่มพรรคพวกดั้งเดิมเริ่มเข้าไปตั้งรกรากในเมืองร่างกุ้ง และเริ่มหันมาประกอบอาชีพโดยสุจริต

- กลุ่มลูกน้องขุนส่าดั้งเดิม ได้แตกตัวออกจากกลุ่มขุนส่าและจะดำเนินการต่อสู้กับรัฐบาลพม่าต่อไปอีก กลุ่มที่แตกตัวเหล่านี้ จะต้องสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจของตนเพื่อให้

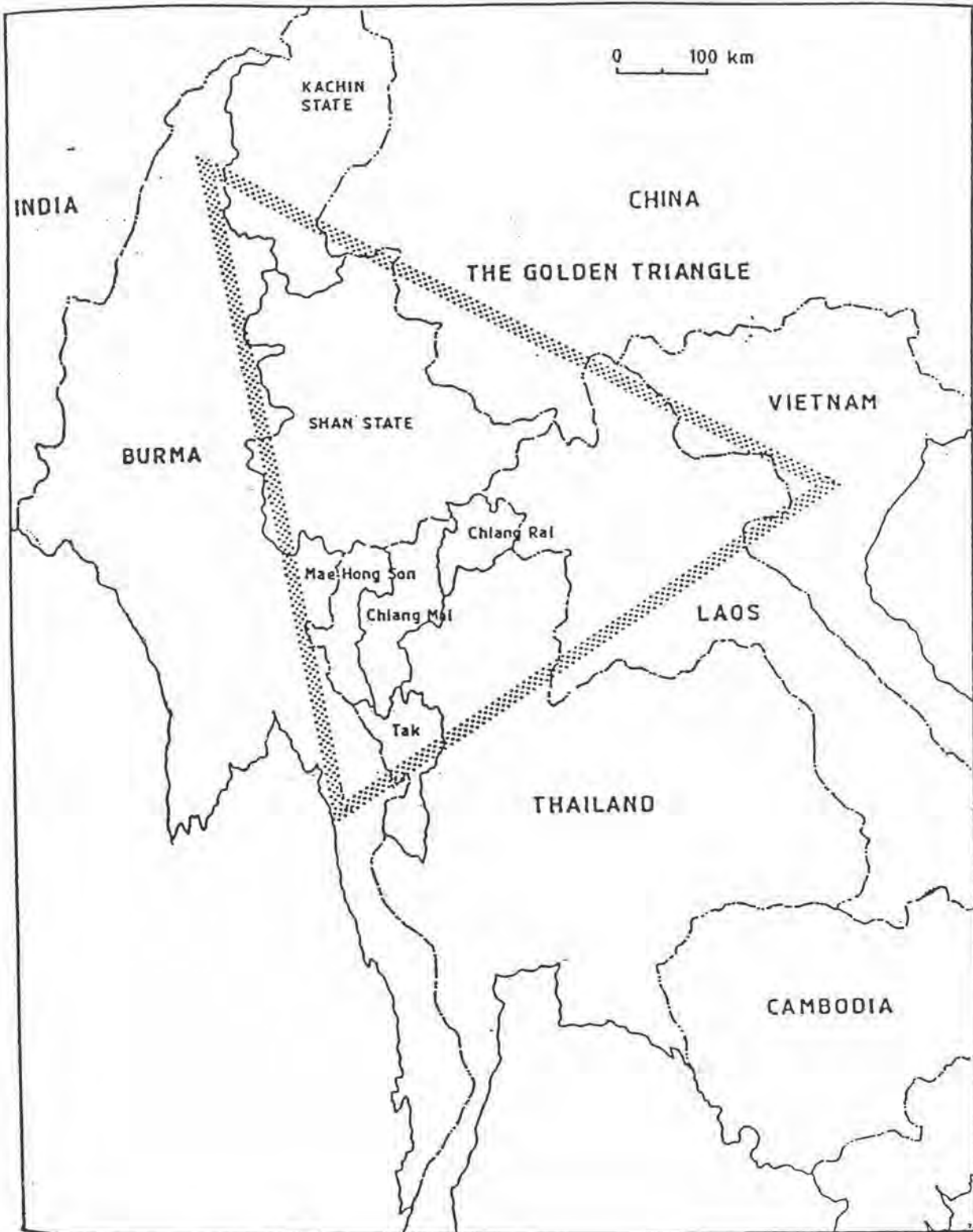
²เดิมเรียกว่า “ยาม้า” แต่เนื่องจากได้มีหนังสือเวียนของกระทรวงสาธารณสุขที่ สอ 0806/3/ว.399 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2539 ขอให้ข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขทุกคนทั่วประเทศเรียกชื่อ “ยาบ้า” แทนชื่อ “ยาม้า” เพื่อเป็นการบ่งบอกให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจว่ายาชนิดนี้เมื่อเสพเข้าไปแล้วคนเสพจะมีสภาพไม่ผิดกับคนบ้า หรือคนที่เสียสติไปแล้ว

สามารถต่อสู้กับรัฐบาลพม่าได้ ดังนั้น การเปิดการค้ายาเสพติด การสร้างเครือข่ายการค้า ยาเสพติดจึงเป็นแนวโน้มสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า ในช่วงต่อจากนี้ เครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศไทยน่าจะมีการแตกตัวใหม่มีไซเป็นเครือข่ายดั้งเดิมอีกต่อไป

- การสลายกำลังของกลุ่มขุนซ่า ทำให้กลุ่มว่าถือเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดในเครือข่ายการค้ายาเสพติดในอนาคต กลุ่มว่ายังคงสามารถรักษาฐานกำลังของตนได้ ยังคงมีพื้นที่และเครือข่ายการค้ายาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเฮโรอีน การแตกตัวของกลุ่มขุนซ่า ทำให้เปิดโอกาสของการร่วมกันในการค้าเฮโรอีนของกลุ่มเหล่านี้ ซึ่งจะทำให้เครือข่ายการค้าเฮโรอีนในภาคพื้นนี้เป็นเครือข่ายสำคัญที่จะเข้ามาแทนที่กลุ่มขุนซ่า³

³สำนักงาน ป.ป.ส., รายงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ 2538, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ จำกัด, 2539) หน้า 69-70.

บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

ที่มา : McCoy, A. W. et al. The Politics of Heroin in Southeast Asia Harper & Row Publishers, New York, 1972 .

1.3 กล้วยา เดิมพื้นที่ที่มีการลักลอบปลูกหนาแน่นจะอยู่ใน 3 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร แต่เมื่อมีการปราบปรามอย่างจริงจัง ประกอบกับผลตอบแทนจากการปลูกสูง พื้นที่ลักลอบปลูกจึงกระจายไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทุกภาคของประเทศ แต่สถานการณ์ยังอยู่ในระดับที่ควบคุมให้ผลผลิตลดลงได้ การลักลอบปลูกในประเทศเพื่อนบ้านมีมากขึ้น

1.4 ยาบ้า ในระยะแรกมีการลักลอบผลิตในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดรอบ ๆ แต่ปัจจุบันได้แพร่ขยายไปในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 20 จังหวัด เป็นยาเสพติดที่มีการลักลอบผลิตมากขึ้นและมีการผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก และกำลังเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มขยายตัวรุนแรงมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การผลิตยาบ้าในประเทศไทยค่อนข้างจำกัดอยู่ในกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่กลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนที่มีเชื้อสายจีน และมีการแบ่งแยกการผลิตคนละชั้นตอนอย่างเด็ดขาด กล่าวคือ เป็นกลุ่มผู้ผลิตหัวเชื้อเมทแอมเฟตามีน หรือกลุ่มผู้ผลิตอัดเม็ดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยแยกกันโดยเด็ดขาด แต่ในระยะหลังกลุ่มผู้ผลิตยาบ้าได้มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น อันเนื่องมาจากการได้รับผลกำไรจากการค้าที่ค่อนข้างสูง ทำให้กลุ่มผู้ผลิตมีแนวโน้มไปสู่การผลิตแบบครบวงจรทั้งการผลิตหัวเชื้อและการผลิตอัดเม็ด ส่งผลให้ลักษณะการผลิตยาบ้ามีความซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการกระจายตัวไปยังกลุ่มบุคคลในทุกภาคของประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งเป็นภาคที่มีการผลิตยาบ้ามากที่สุด สำหรับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนับเป็นอีกภาคหนึ่งที่มีการผลิตและการค้ายาบ้ามาก แต่โดยภาพรวมยังคงเป็นแหล่งผลิตประเภทอัดเม็ด ซึ่งรับหัวเชื้อมาจากแหล่งผลิตในภาคกลางและกรุงเทพมหานคร และมีแนวโน้มของการพัฒนาการผลิตแบบครบวงจรมากขึ้น

พื้นที่ที่เริ่มปรากฏข่าวสารการผลิทยาบ้าเมื่อไม่นานมานี้ และมีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของปัญหา ยาบ้า คือ ภาคเหนือ ซึ่งนับเป็นภาคที่เริ่มมีการผลิตหัวเชื้อเมทแอมเฟตามีน โดยใช้โอเพอริ่นที่ถูกลักลอบนำเข้าแถบชายแดนพม่า เป็นสารตั้งต้น (Precursor) ในการผลิต

ในขณะที่กลุ่มลูกน้องขุนสาตั้งเดิมซึ่งเดิมผลิตเฮโรอีนก็หันมาผลิทยาบ้าแทน เนื่องจากสามารถส่งมาจำหน่ายในประเทศไทยได้ง่ายและให้ผลกำไรสูงกว่าเฮโรอีน ยาบ้าซึ่งผลิตโดยกลุ่มลูกน้องขุนสานี้มีผู้กล่าวว่าบางที่อาจผสมยาเสพติดประเภทเฮโรอีนเข้าไปในเม็ดยาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เสพเกิดการเสพติดต้องเสพเป็นประจำ ไม่ใช่เสพเฉพาะเวลาทำงานเหมือนแต่เดิม ราคาของยาบ้าขณะนี้เท่าที่ทราบตกราคาเม็ดละ 100-150 บาท ดังนั้น การที่

กลุ่มลูกน้องขุนสาได้หันมาผลิตยาบ้ามาจำหน่ายในประเทศไทย จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องป้องกันและปราบปรามต่อไป

ยาบ้าที่แพร่ระบาดในประเทศไทย แต่เดิมใช้วัตถุดิบที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 คือแอมเฟตามีน (AMPHETAMINE) เป็นส่วนผสมลงในเม็ดยา แต่เนื่องจากแอมเฟตามีนมีราคาแพงเพราะต้องสั่งนำเข้ามาจากต่างประเทศ ดังนั้นกระบวนการผลิตยาบ้าจึงได้หันมาใช้สารเคมีที่มีราคาถูกกว่าและสังเคราะห์ได้ง่ายคือเมทแอมเฟตามีน (METHAMPHETAMINE) ซึ่งเดิมเป็นวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 2 เช่นเดียวกันเป็นส่วนผสมแทน เนื่องจากออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทของคนเราใกล้เคียงกัน โดยเมทแอมเฟตามีนสังเคราะห์มาจากอีเฟดรีน (EPHEDRINE) ซึ่งเป็นสารตั้งต้นและเป็นวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 2 กระบวนการผลิตเสียค่าใช้จ่ายน้อย ทำให้ลดต้นทุนในการผลิต จึงเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้ลักลอบผลิตยาบ้าทั้งหลาย

ดังนั้น ถ้ากล่าวถึงยาบ้าในขณะนี้แล้ว จะมีส่วนผสมในเม็ดยาที่เป็นเมทแอมเฟตามีนไม่ใช่แอมเฟตามีนดังที่เป็นมาแต่เดิม และในปัจจุบันนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข กำหนดให้แอมเฟตามีนและเมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เช่นเดียวกับเฮโรอีน ซึ่งผู้เขียนจะได้เสนอในบทต่อไป

2. ปัญหาการค้าและเส้นทางลำเลียง เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งของประเทศไทยมีความสะดวกกว่าประเทศใกล้เคียง ทำให้ผู้ค้ายาเสพติดที่ผลิตได้ในภูมิภาคนี้ใช้ประเทศไทยเป็นเส้นทางในการค้า โดยยาเสพติดแต่ละชนิดมีการลักลอบนำเข้าส่งออก และการลักลอบค้าดังนี้

2.1 ฝิ่น มีการลักลอบนำเข้าในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำมาบริโภค ผลิตเป็นเฮโรอีนและส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ โดยเส้นทางส่งออกส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ (ดูเส้นทางกำเลียงฝิ่นและเฮโรอีนก่อนปี พ.ศ. 2516 ในภาพ)

2.2 เฮโรอีน กลุ่มการค้าแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มการค้ารายใหญ่ และกลุ่มการค้าอิสระ ทั้งสองกลุ่มจะนำเข้าเฮโรอีนจากประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านจังหวัดชายแดนภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่และเชียงราย ส่วนหนึ่งจะจำหน่ายในประเทศไทย อีกส่วนหนึ่งจะส่งออกผ่านทางท่าอากาศยานกรุงเทพ ท่าเรือคลองเตย และจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออกและภาคใต้

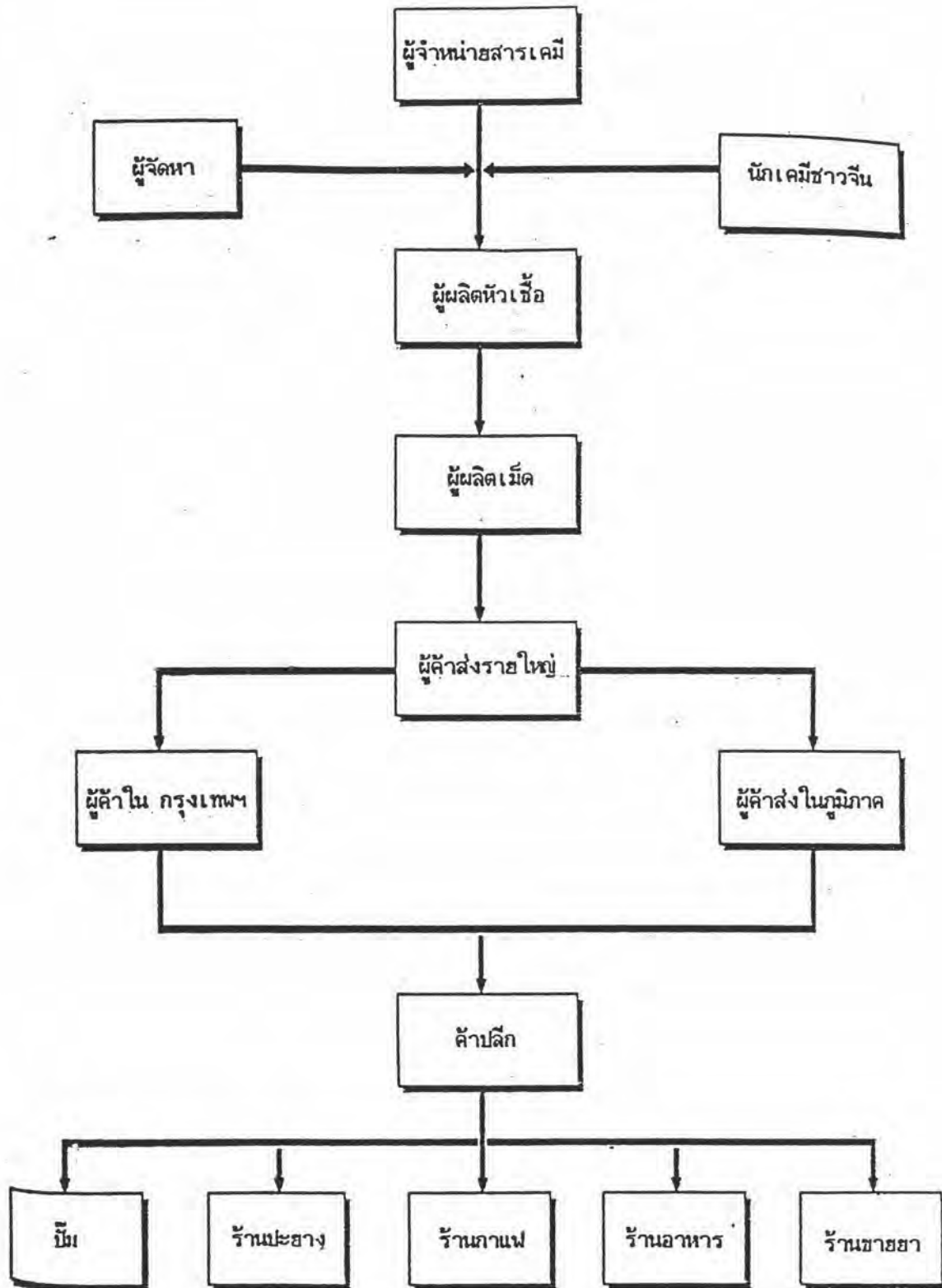
2.3 กัญชา เนื่องจากผลผลิตภายในประเทศลดลง จึงมีผลผลิตกัญชาจากประเทศเพื่อนบ้านผ่านจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้ามาในประเทศ และรวบรวมส่งออกไปยังประเทศปลายทาง โดยจุดส่งออกที่สำคัญคือท่าอากาศยานกรุงเทพ และจังหวัดที่ติดชายทะเล

2.4 ยาบ้า เป็นยาเสพติดที่ลักลอบผลิตและจำหน่ายเพื่อการบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก กลุ่มผู้ค้ายาบ้ามีทั้งระดับผู้ค้ารายใหญ่และระดับผู้ค้าปลีก พื้นที่ค้าส่งรายใหญ่ ได้แก่ กรุงเทพฯ จังหวัดใกล้เคียงและจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางความเจริญของแต่ละภาค (จังหวัดที่มีสถานการณ์ยาบ้าในระดับรุนแรงมี 7 กลุ่ม ดังแผนภูมิหน้าถัดไป) ส่วนพื้นที่ค้าปลีกขณะนี้กระจายไปในจังหวัดหลายจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดที่อยู่ในเส้นทางขนส่งทางบก ผู้ลักลอบจำหน่ายจะใช้สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามทางหลวงแผ่นดิน สายหลักสู่ภาคต่าง ๆ ของประเทศ นอกจากนี้ยังมีขายตามตู้ปะยาง ตู้ซ่อมรถ ร้านอาหาร ร้านขายยาบางแห่ง และในโรงเรียนหรือสถานศึกษา บางแห่ง ซึ่งผู้ที่ขายก็คือครูหรืออาจารย์บางคนในโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นเอง

ลักษณะการค้ายาบ้าในประเทศไทย ผู้เขียนได้แสดงโดยแผนภูมิในหน้าถัดไป

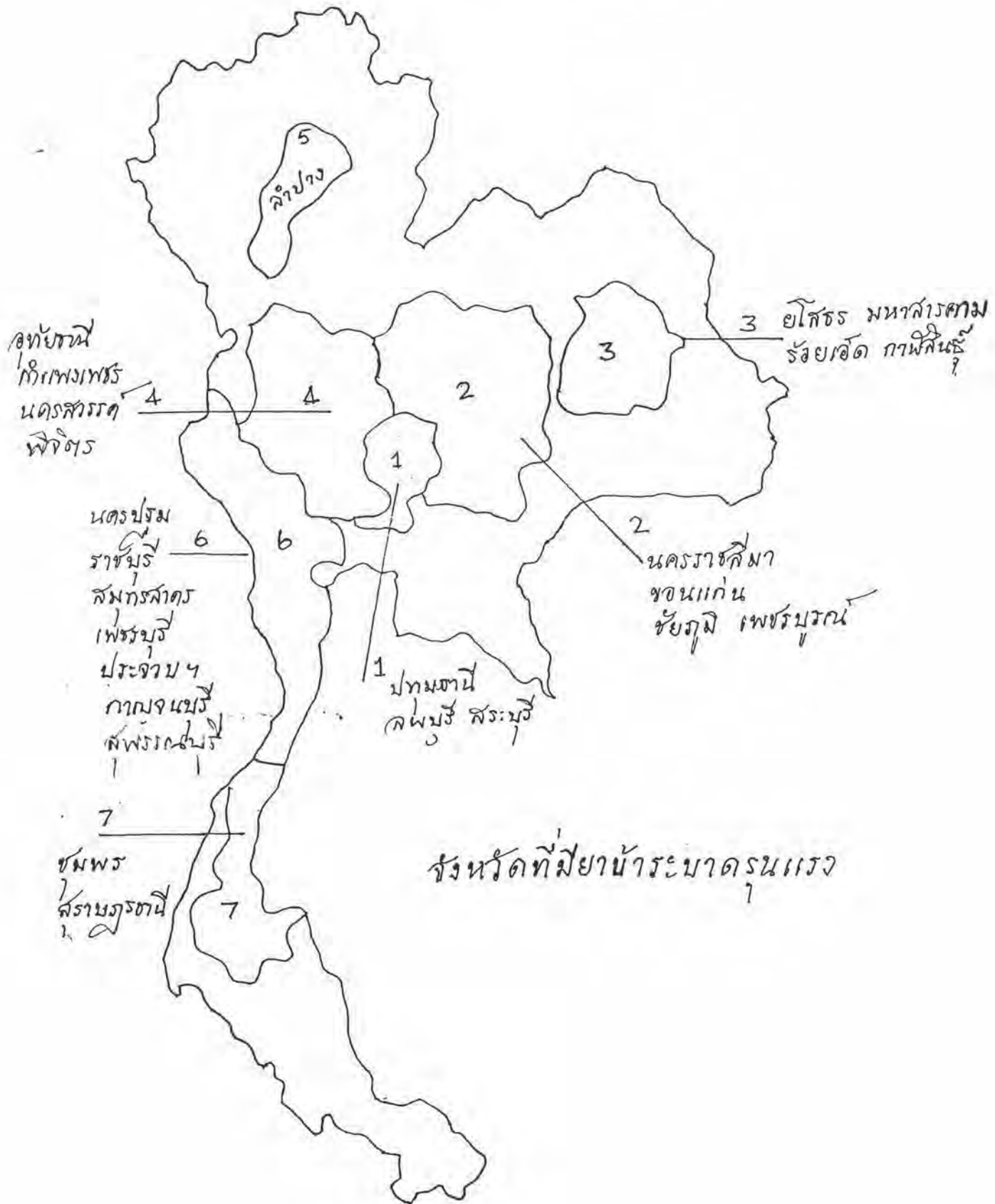
ลักษณะการค้ายาน้ำในประเทศไทย

10

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

7 กลุ่มจังหวัดที่มีสถานการณ์ยาบ้าในระดับรุนแรง

3. ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศมากที่สุด ยาเสพติดที่มีผู้เสพมาก 5 ชนิด คือ ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า และสารระเหย โดยเฉพาะยาบ้าและสารระเหยมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนผู้เสพเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและแพร่กระจายไปในทุกกลุ่มอาชีพและทุกพื้นที่ของประเทศ จากการประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดทั้ง 5 ชนิด ของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย (TDRI) ประมาณว่ามีผู้ติดยาเสพติดอย่างน้อย 1.27 ล้านคน⁴ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 2.2 ของประชากรทั่วประเทศ ซึ่งในจำนวนนี้แบ่งเป็นผู้ที่ติดเฮโรอีนและฝิ่นจำนวนประมาณ 214,180 คน ผู้ที่ติดกัญชาประมาณ 326,050 คน ผู้ที่ติดยาบ้าประมาณ 257,965 คน นอกจากนั้นเป็นผู้ติดยาเสพติดชนิดอื่น สำหรับพื้นที่การแพร่ระบาดนั้น จากการสำรวจหมู่บ้านหรือชุมชนทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2537 จำนวน 52,915 หมู่บ้านหรือชุมชน พบว่ามีปัญหายาเสพติดถึง 21,092 หมู่บ้านหรือชุมชน หรือประมาณร้อยละ 40 ของหมู่บ้านทั้งหมดทั่วประเทศไทย

เนื่องจากในขณะนี้ในประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงของยาบ้า ซึ่งมีพื้นที่การแพร่ระบาดเกือบทั่วประเทศไทยดังได้กล่าวมาแล้ว จนกระทั่งรัฐบาลปัจจุบันได้ประกาศเป็นนโยบายว่าในปี พ.ศ. 2540 จะเป็นปีของการรณรงค์ในการปราบปรามยาบ้า ฉะนั้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอกล่าวถึงเรื่องของยาบ้าที่เกี่ยวกับโครงสร้างราคาและวงเงินที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ชนิดของยาบ้ามีมากมายหลายชนิด แล้วแต่การผลิตว่าจะใช้เครื่องมือใด เพราะมีกลุ่มผู้ผลิตหลายรายด้วยกัน แต่อย่างไรก็ตามพอที่จะประมาณการต้นทุนการผลิตยาบ้าและราคาซื้อขายจากแหล่งผลิตได้อย่างคร่าว ๆ โดยประมาณการราคาในปี 2537 พบว่า

ต้นทุน 3-5 บาท/เม็ด หรือถุง (200 เม็ด) ราคา 600-1,000 บาท

ราคาขาย ณ แหล่งผลิต 12-15 บาท/เม็ด หรือถุงละ 2,400-3,000 บาท (ราคาเพิ่มขึ้น 3-4 เท่า)

⁴ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, การประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : มปท., 2538), หน้าบทคัดย่อ.

ราคาขายส่งขึ้นอยู่กับระยะทางและจำนวนนายหน้า แต่สามารถประมาณการราคาขายส่งในภาคกลางราคาประมาณ 2,000-3,000 บาท/ถุง ส่วนภาคอีสานประมาณ 3,500-3,800 บาท

ราคาขายปลีก 70 บาท/เม็ด (หรืออาจถึงเม็ดละ 180-200 บาท)⁵ ซึ่งพบว่าราคาขายปลีกนี้สูงกว่าราคาผลิตถึง 20 เท่าตัว ตัวเลขนี้ชี้ให้เห็นว่ากำไรจากการผลิตยาบ้ามีสูงกว่ายาเสพติดชนิดอื่น ๆ

จากคำให้การรับสารภาพของผู้ค้ายาบ้ารายหนึ่งซึ่งถูกจับกุมในเดือนสิงหาคม 2538 ในจังหวัดพิจิตร กล่าวว่า รับประทานยาจากเอเยนต์รายหนึ่งในจังหวัดเพชรบูรณ์ (จากการเปิดเผยของแหล่งข่าวจากศูนย์ ป.ป.ส. ภาคเหนือ กล่าวว่า จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นเป้าหมายแห่งหนึ่งที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดค่อนข้างรุนแรง เนื่องจากเป็นแหล่งครบวงจรทั้งด้านการผลิต นำเข้า และเส้นทางการค้าขาย ชนิดของยาเสพติดมีทั้ง ผีน กัญชา เฮโรอีน ยาบ้า และสารระเหย ซึ่งการปราบปรามทำได้ยาก เพราะมีนักการเมืองอิทธิพลอยู่เบื้องหลัง) เพื่อจำหน่ายให้ลูกค้าซึ่งมีทั้งคนขับรถบรรทุก ลูกจ้าง กรรมกร และนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่พิจิตร โดยขายมาเป็นเวลานานกว่า 2 ปีแล้ว โดยยาบ้ามีขายหลายชนิด คือ

1. ชนิดสีม่วง จะเป็นชนิดอย่างดีพิเศษและฤทธิ์แรง ราคาขายส่งเม็ดละ 40 บาท จำหน่ายปลีกเม็ดละ 80-100 บาท ชนิดพิเศษนี้จะขายให้เด็กนักเรียนและคนขับรถบรรทุกสามารถใช้สูดควันได้ ให้ผลรุนแรงมากเพียง 1 เม็ด จะอยู่ได้นานถึง 15 ชั่วโมง
2. ชนิดสีน้ำตาล จะขายให้พวกลูกจ้าง คนงาน กรรมกร 1 เม็ดมีประสิทธิภาพอยู่ได้นาน 12 ชั่วโมง ราคาขายส่งเม็ดละ 30 บาท จำหน่ายปลีกเม็ดละ 50-70 บาท
3. ในเขตรอบกรุงเทพฯ จากการจับกุมผู้ค้ายาบ้าในเขตปทุมธานี มีข้อมูลที่เปิดเผยถึงราคาขายส่งยาบ้าประมาณเม็ดละ 30 บาท และราคาขายปลีกเม็ดละ 70-100 บาท โดยผู้ค้าส่งที่ถูกจับกุมอ้างว่ารับมาจากแหล่งผลิตในเขตจังหวัดลพบุรี เพื่อนำออกจำหน่ายในตลาดนัด สี่มุมเมืองรังสิต ซึ่งมีลูกค้านิยมเสพยาบ้ากันมาก ทั้งกลุ่มพ่อค้า แม่ค้า และกรรมกรผู้ใช้แรงงานทั่วไป

⁵หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับวันอังคารที่ 31 ธันวาคม 2539 หน้า10 เรื่อง จับตา... "2540 ปีปลอดยาเสพติด" โดยทีมข่าวภูมิภาค.

4. ในเขตจังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีรายงานว่าเป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายรายใหญ่โดยเป็นศูนย์กลางการส่งไปจำหน่ายในจังหวัดต่าง ๆ โดยยาบ้าที่ผลิตจากจังหวัดลพบุรีมีทั้งหมด 7 สี

4.1 สีส้ม, น้ำตาล และน้ำตาลเข้ม มีราคาขายส่งเม็ดละ 30-35 บาท และขายปลีกเม็ดละ 50 บาท

4.2 สีช็อกโกแลต, ม่วง และสีลูกหว้า ขายส่งเม็ดละ 50-60 บาท ขายปลีกเม็ดละ 70-80 บาท

4.3 ชนิดสีส้ม จะขายให้พวกสามล้อรับจ้าง และนักเรียนที่เริ่มเสพติดใหม่ ๆ ฤทธิ์ไม่ร้ายแรงเหมือน 2 ชนิดแรก 1 เม็ด จะอยู่ได้นาน 5-7 ชั่วโมง จำหน่ายเม็ดละ 50-70 บาท ส่วนราคาขายในพื้นที่อื่น เป็นดังนี้คือ

- ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเคยมีการขายยาบ้ากันในราคาเม็ดละ 50-70 บาท ในช่วงที่มีการรณรงค์ปราบปรามยาบ้าอย่างเข้มงวด ราคาขายในพื้นที่ได้เพิ่มขึ้นเป็นเม็ดละ 90-100 บาท

- ราคาในเขตภาคเหนือ มีราคาขายส่งมือแรก เม็ดละ 10 บาท มือ 2 ซึ่งจะรับไปจำหน่ายปลีกซื้อได้ในราคาเม็ดละ 25-30 บาท และขายต่อให้ผู้บริโภคไปเสพในราคาเม็ดละ 70-80 บาท

สำหรับจำนวนผู้ติดยาบ้านั้น สามารถนำมาใช้เพื่อการประมาณการมูลค่าเพิ่มที่เกี่ยวข้องได้ เพราะยาบ้านั้นเป็นยาเสพติดที่ผลิตเพื่อใช้ภายในประเทศเป็นหลัก จากจำนวนผู้ติดยาบ้าที่ได้จากการสำรวจของ TDR ในปี 2536 โดยมีข้อสมมุติว่า ผู้ติดยาเสพติดวันละ 2 เม็ดได้จากค่าใช้จ่ายของผู้เสพยาบ้า (ดูตาราง) ซึ่งตกวันละ 57 บาท โดยเป็นข้อมูลในการสำรวจของปี 2533 ซึ่งราคายาบ้าอยู่ในช่วง 20-30 บาทเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้เสพติดเสพติดวันละ 2 เม็ดขึ้นไป ซึ่งจะทำให้สามารถประมาณการเสพยาบ้าในช่วงปี 2536-2537 ประมาณ 188 ล้านเม็ดต่อปี โดยคิดเป็นมูลค่ารวมถึง 13,181-15,064 ล้านบาทต่อปี และเมื่อหักด้วยต้นทุนของ สารเคมีที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ โดยคิดที่ราคาประมาณ 3 บาทต่อเม็ด รวมเป็นเงิน

ประมาณ 565 ล้านบาท จะเหลือเป็นมูลค่าเพิ่มของการค้ายาบ้าในประเทศไทยประมาณปีละ 12,616.1-14,499.1 ล้านบาท⁶

จำนวนผู้ติดยาบ้า	257,965 คน
การเสพยาบ้าเฉลี่ยต่อปี	188.3 ล้านเม็ด/ปี
ราคายาบ้าเฉลี่ยทั่วประเทศ	70-80 บาท/เม็ด
มูลค่าการค้ายาบ้าโดยรวม	13,181-15,064 ล้านบาท
หักต้นทุนค่าสารเคมีนำเข้าเฉลี่ย	564.9 ล้านบาท
มูลค่าเพิ่มของการค้ายาบ้า	12,616-14,499.1 ล้านบาท

ตาราง แสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อขายยาเสพติดต่อวันของผู้เข้ารับการบำบัดรักษา จำแนกชนิดของยาเสพติด, 2533

ประเภทของยาเสพติด	ค่าใช้จ่ายในการซื้อขายยาเสพติดต่อวัน (บาท)
โคเคน	275,00
เฮโรอีน เบอร์ 4	174.83
แอมเฟตามีน (ยาบ้า)	57.52
ฝิ่น	55.65
วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท	34.26
กัญชา	30.37
สารระเหย	17.58

ที่มา : รายงานสถิติเกี่ยวกับยาเสพติดประจำปี 2533 สำนักงาน ป.ป.ส.

⁶ นवलน้อย ตริรัตน์, เศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539), หน้า 66-68.

ปัญหาสารระเหย สารระเหยนับเป็นอีกประเภทหนึ่งที่มีการแพร่ระบาดเป็นจำนวนมากและน่าจะถือเป็นกลุ่มที่มีฐานของประชากรผู้เสพกว้างที่สุด การแพร่ระบาดของสารระเหย ถึงแม้จะมีจำนวนผู้เสพยาเสพติดมากที่สุด ผลจากการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ แต่สารระเหยก็มีข้อจำกัดในตัวเอง ตรงที่กลุ่มผู้เสพยาเสพติดส่วนใหญ่มักจะไม่เปลี่ยนไปเสพยาเสพติดชนิดอื่น ประกอบกับการเสพ ดม สารระเหย โดยธรรมชาติไม่สามารถเสพยาได้มาก เนื่องจากส่งผลกระทบต่อร่างกายในสัดส่วนที่สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะทำให้เยื่อหุ้มสมองอักเสบเร็วขึ้น และคนส่วนใหญ่ไม่สามารถทนต่อสภาวะเช่นนี้ได้ยาวนาน นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัย มีผลตรงกันว่า โดยธรรมชาติผู้เสพยาเสพติดมีแนวโน้มที่จะเลิกเสพยาไปเอง ภายหลังจากเสพยาได้หนึ่งระยะเวลาหนึ่ง เว้นแต่บางคนแสดงอาการทางสมองออกมาก่อนก็จะเป็นผู้พิการแบบค่อนข้างถาวร ความน่าวิตกของการเสพยาเสพติดและที่จะมีผลกระทบต่อสังคมก็คือปัญหาในจุดนี้ เพราะยังมีจำนวนประชากรที่ด้อยคุณภาพมากเท่าโดยอ้อมส่งผลกระทบต่อประเทศมากขึ้นเท่านั้น

ด้วยยาเสพติดชนิดอื่น ๆ กล่าวได้ว่าสภาพปัญหาเสพยาเสพติดหรือสิ่งเสพยาเสพติดในปัจจุบันเริ่มมีการพัฒนาสลับซับซ้อนมากขึ้น มีตัวยาสเสพติดใหม่ ๆ ปรากฏมามากขึ้น ทั้งที่เป็นยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย หรือการใช้ยาในทางที่ผิด ในจำนวนทั้งสองประเภทดังกล่าวนี้ โคเคนและยาอี (ECSTASY) ซึ่งได้จากการลักลอบนำเข้ามาจากต่างประเทศ เป็นตัวยาที่เริ่มทวีอัตราการแพร่ระบาดในประเทศไทยมากขึ้น โดยกลุ่มคนชั้นสูงเป็นกลุ่มแรกที่เป็นผู้นำมาเผยแพร่ โดยปัจจุบันการแพร่ระบาดยังจำกัดอยู่ในกลุ่มคนประเภทนี้เป็นหลัก แต่ก็อาจมีแนวโน้มที่จะขยายตัวไปยังกลุ่มประชากรทั่วไปได้ไม่ยาก หากไม่มีระบบระวังป้องกันที่ดี

นอกจากนี้การใช้ยาในทางที่ผิดของกลุ่มประชากรภายในประเทศ ก็นับเป็นปัญหาหนึ่งที่กำลังเป็นปัญหาที่น่าวิตกในปัจจุบันและในอนาคต โดยตัวยาสำคัญที่มักมีการใช้ผิดประเภท ได้แก่ ยากระตุ้นประสาทและยากล่อมประสาท

กล่าวโดยภาพรวม ในช่วงที่ผ่านมา ปัญหาเสพยาเสพติดในประเทศไทยมิใช่เป็นปัญหาผู้เสพยาแต่เพียงประการเดียว ข้อที่ควรพิจารณาอย่างยิ่งก็คือ ในหลายตัวยาสเสพติดในประเทศไทย เริ่มที่จะพัฒนาเป็นประเทศผู้ค้าและเริ่มพัฒนาความเข้มแข็งในส่วนของอิทธิพลในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการก้าวไปสู่ประเทศที่มีธุรกิจนอกระบบ เช่นเดียวกับอีกหลายประเทศในโลกปัจจุบัน

จากข้อมูลขององค์การสหประชาชาติระบุว่า ปัจจุบันโลกมีมูลค่าของกิจกรรมที่ผิดกฎหมายอยู่ประมาณ 600,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในจำนวนนี้เกิดจากการค้ายาเสพติด

เป็นวงเงิน 400,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับในกรณีของประเทศไทยนั้น Financial Action Task Force (FATF) ได้ประมาณว่า เงินกำไรจากการค้ายาเสพติดที่ต้องนำไปฟอกให้สะอาด มีมูลค่าถึงประมาณปีละ 85,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมากกว่ารายได้จากการส่งออกของประเทศเกือบ 2 เท่าตัว ซึ่งเงินจำนวนนี้คิดเป็น 21 เปอร์เซ็นต์ของวงเงินที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดทั่วโลก⁷

การแก้ปัญหาเสพติดของประเทศไทยนั้น ได้ดำเนินการตลอดมาอย่างต่อเนื่อง นับแต่ประเทศไทยมีนโยบายยกเลิกการสูบฝิ่น และยกเลิกการจำหน่ายฝิ่นทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2502 เป็นต้นมา โดยถือว่าฝิ่นเป็นสิ่งผิดกฎหมายที่รัฐบาลจะต้องป้องกันและปราบปราม ต่อมาในปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลจึงได้ตั้งคณะกรรมการกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (ก.ป.ส.) ขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและประสานงานกับหน่วยต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด แต่การดำเนินงานของคณะกรรมการชุดนี้ต้องหยุดชะงักและล้มลุกคลุกคลานไปในบางช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล จนกระทั่งต่อมาเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ในสมัยที่ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)⁸ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ นับตั้งแต่นั้นมาการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เคยไร้ระบบและปราศจากทิศทางก็ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ จนกระทั่งปัจจุบันได้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) เป็นหน่วยหลัก และได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการกับปัญหายาเสพติดไว้ดังนี้⁹

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

⁸ พยงค์ พันธุ์ศรี, "อดีต ปัจจุบัน ความเชื่อมั่นของ ป.ป.ส." วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มีนาคม - สิงหาคม 2530), หน้า 1-5.

⁹ เพิ่มพงษ์ เชาวลิต, "สิบปีของสำนักงาน ป.ป.ส." เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

1. การลดปริมาณของยาเสพติดในท้องตลาด (Supply) โดยการปราบปรามยาเสพติดและการลดพื้นที่ปลูกฝิ่น
2. การลดความต้องการยาเสพติด (Demand) โดยการป้องกันการใช้ยาเสพติดและการลดจำนวนผู้ติดยาเสพติด

แนวนโยบายดังกล่าวได้ดำเนินการโดยใช้มาตรการหลัก 4 มาตรการ คือ

1. มาตรการควบคุมพืชเสพติด คือ การส่งเสริมให้มีการปลูกพืชทดแทน เพื่อให้ประชาชนเลิกปลูกพืชเสพติด
2. มาตรการป้องกันยาเสพติด คือ การให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนทราบถึงพิษภัยของยาเสพติด จะได้หลีกเลี่ยงไม่เสพยาเสพติด
3. มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด คือ การทำการบำบัดรักษาผู้ติดตามกฎหมายยาเสพติด เพื่อให้หายจากการติดยานั้น และทำการฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพด้วย
4. มาตรการปราบปรามยาเสพติด คือ การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายโดยกระบวนการยุติธรรม

ในช่วงระยะเวลานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา รัฐบาลทุกสมัยได้มีเจตนารมณ์อันแน่วแน่และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังตลอดมา แม้แต่รัฐบาลชุดปัจจุบันก็เน้นความสำคัญของปัญหายาเสพติด ดังที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดให้มีแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า "ส่งเสริมงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมและยาเสพติด ส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้ใช้แรงงาน และดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง พัฒนาระบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ใช้สื่อสาธารณะทุกรูปแบบในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ กับประชาชนในการร่วมกันป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีมาตรการที่เหมาะสมและสามารถปราบปรามการผลิตและจำหน่ายยาเสพติดให้เป็นผลอย่างจริงจัง

โดยที่ปัญหายาเสพติดได้กลายเป็นปัญหาระดับชาติ รัฐบาลในสมัยต่อ ๆ มาจึงได้กำหนดการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งในการบริหารประเทศ แต่เนื่องจากการแปรเปลี่ยนของสภาพแวดล้อม สังคม และตัวยาทำให้ปัญหาของ

ยาเสพติดยังมีอยู่อย่างมาก และเป็นความพยายามของรัฐบาลที่จะต้องดำเนินการต่อไปไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมืองใดขึ้นปกครองประเทศก็ตาม¹⁰

ในส่วนของสำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะหน่วยงานกลางในการกำหนดนโยบายประสานและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดทำแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงาน ป.ป.ส. (พ.ศ. 2540-2544) ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เพื่อเป็นกรอบ ทิศทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสำนักงาน ป.ป.ส. และเป็นเครื่องมือในการประสานการดำเนินงานภายในสำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรประชาชน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งแผนดังกล่าวในยุทธศาสตร์ที่ 7 ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการใช้กฎหมายให้เหมาะสมกับเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีมาตรการทางกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และสามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมีมาตรการหรือแนวทาง ดังนี้

1. จัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขและผลักดันทางกฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
2. ประสานความร่วมมือและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การเร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย
4. พัฒนาคณาการที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านกฎหมาย¹¹

¹⁰ลิขิต เทอดสิทธิ์ศักดิ์, การพัฒนามาตรการและองค์การเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด, (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคมศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2527), หน้า 2.

¹¹สำนักงาน ป.ป.ส., แผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (พ.ศ. 2540-2544), คำนำและหน้า 21-22. (อัดสำเนา)

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้รัฐบาลจะได้ทุ่มเทให้กับการแก้ปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องและจริงจังตลอดมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานเกือบ 30 ปี แต่ก็ยังไม่สามารถขจัดปัญหานี้ให้หมดได้อย่างเด็ดขาด และกลับแพร่ระบาดเพิ่มขยายกว้างขวางออกไปอย่างรวดเร็วและรุนแรงยิ่งขึ้น¹² โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ติดยาที่ใช้ก็พัฒนาจากฝิ่นมาเป็นเฮโรอีนและมอร์ฟิน และที่เพิ่มขึ้นมาคือสารระเหย ส่วนวิธีการเสพติดเปลี่ยนมาเป็นการฉีดเข้าเส้นเลือดดังเป็นที่ประจักษ์อยู่ในปัจจุบัน

จากผลการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2538 พบว่าจำนวนคดียาเสพติดที่จับกุมได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่นในปี พ.ศ. 2530 มีการจับกุมคดียาเสพติดทั้งสิ้น 43,851 คดี ปี พ.ศ. 2531 มีการจับกุมคดียาเสพติดทั้งสิ้น 53,894 คดี และปี พ.ศ. 2532 มีการจับกุมคดียาเสพติดทั้งสิ้น 63,261 คดี เหล่านี้เป็นต้น (รายละเอียดเกี่ยวกับสถิติการจับกุมในแต่ละปีผู้เขียนได้แสดงในภาคผนวก) ซึ่งในแต่ละปีจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมเหล่านั้นจะประกอบไปด้วย ผู้ครอบครองยาเสพติด ผู้เสพยาเสพติด และผู้จำหน่ายยาเสพติด ทั้งรายใหญ่และรายย่อย แต่ทั้งนี้ยังมีได้รวมถึงผู้ต้องหาคดีอาญาทั่วไป ซึ่งมีการกระทำหรือเป็นที่ทราบกันดีระหว่างผู้เสพ ผู้ค้า และเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าเป็นผู้เสพ หรือเป็นผู้ค้ายาเสพติดทั้งในอดีตและปัจจุบัน อย่างไรก็ตามอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น พบว่ามีความแตกต่างจากคดีอาชญากรรมอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีผู้เสียหายที่จะมาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ เพราะผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายคือบุคคลเดียวกัน อีกทั้งผู้ค้าและผู้เสพมีความสมัครใจที่จะร่วมกันประกอบอาชญากรรมขึ้น ฉะนั้น จึงต้องใช้มาตรการและกลวิธีพิเศษต่าง ๆ ในการจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีให้ได้

จากรายงานสรุปผลการปราบปรามยาเสพติดทั้งประเทศ ประจำปี 2532 พบว่า คดียาเสพติดที่จับกุมได้ส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.27 ถูกจับในข้อหาครอบครองและเสพ และส่วนน้อยเพียงร้อยละ 3.85 ที่ถูกจับในข้อหาผลิตและจำหน่าย แต่จากสภาพความเป็นจริงในการแก้ไข

¹²ลิขิต เทอดสถีรศักดิ์, "ประวัติย่อการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด", วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (กันยายน 2528 - กุมภาพันธ์ 2529) หน้า 28-29, ขวลิต ยอดมณี, "แนวโน้มยาเสพติดในอีก 5 ปีข้างหน้า" วารสารต่อต้านยาเสพติด ปีที่ 2 เล่มที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2529), หน้า 18.

ปัญหายาเสพติดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นจะต้องดำเนินการลดทั้งอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติดควบคู่กันไป ถ้าพิจารณาถึงการดำเนินงานด้านปราบปรามที่ผ่านมาพบว่าประสบความสำเร็จในจุดหนึ่ง คือการลดอุปสงค์ของยาเสพติด แต่ในด้านการลดอุปทานของยาเสพติดหมายถึงตัวผู้ผลิตและผู้ค้า การดำเนินการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีการระมัดระวังตัว และมีวิธีการต่าง ๆ ในการหลบหลีกการจับกุม ยกต่อการรวบรวมหลักฐาน และทำการจับกุม ทำให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ถูกจับกุมมาดำเนินคดีเป็นจำนวนไม่มากนัก จากการศึกษาที่ไม่สามารถกวาดล้างทั้งผู้ผลิตและผู้ค้าได้อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาผู้ติดยาเสพติดรายใหม่ และปัญหาการติดยาเสพติดซ้ำของผู้เข้ารับการรักษา ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ปัญหายาเสพติด และการติดยาเสพติดซ้ำมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการเข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการเสพยาเสพติด และการค้ายาเสพติด นอกจากนี้ การที่มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดเพิ่มขึ้นยังก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมติดตามมา โดยผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม พบว่า ผู้ต้องหาที่ก่ออาชญากรรม ร้อยละ 58 เป็นผู้ที่ติดยาเสพติด¹³

แม้ว่ารัฐบาลจะได้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหายาเสพติดและได้พยายามพัฒนามาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้ในการปราบปรามยาเสพติด โดยในปี พ.ศ. 2534 ได้มีกฤษฎีกาหมายคือ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ขึ้นใช้บังคับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษตัวทรวใหญ่หรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรม (Organize Crimes) ซึ่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่คือพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ไม่สามารถนำตัวมาลงโทษได้ เพราะไม่มีพยานหลักฐานคือตัวยาเสพติดให้โทษที่อยู่ในความครอบครอง โดยการนำหลักกฎหมายในเรื่องสมคบ (CONSPIRACY) มากำหนดเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่มาตรการในเรื่องสมคบดังกล่าวก็ยังมีประเด็นปัญหาการบังคับใช้อยู่บางประการ ไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ไม่สามารถใช้บังคับกับความผิดฐาน

¹³สำนักงาน ป.ป.ส. , รายงานเรื่องอาชญากรรม : การค้ายาเสพติด (ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนการค้ายาเสพติดของผู้ต้องขัง) โดย ดร.วุฒิ เหล่าสุนทร และคณะ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2536), หน้า 1-2.

สมคบซื้อขายเสพติดให้โทษได้ ทั้งนี้ เนื่องจากการซื้อขายเสพติดให้โทษไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด (มติคณะอนุกรรมการที่ปรึกษากฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2535)

เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นจะต้องมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย ผู้ครอบครองเพื่อจำหน่าย ผู้ครอบครอง ผู้เสพ แต่มาตรการทางกฎหมายในปัจจุบันที่ใช้บังคับอยู่คือพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 นั้นมีบทบัญญัติลงโทษเฉพาะผู้ผลิต ผู้จำหน่ายหรือผู้ค้า ผู้ครอบครองเพื่อจำหน่าย ผู้ครอบครอง และผู้เสพเท่านั้น ไม่มีบทบัญญัติลงโทษผู้ที่ซื้อขายเสพติดโดยผิดกฎหมาย หรือโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่อย่างใด แม้ว่าจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แล้วก็ตาม ซึ่งทำให้การปราบปรามยาเสพติดไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะผู้ที่กระทำความผิดพวกหนึ่งคือผู้ที่ซื้อขายเสพติดให้โทษโดยผิดกฎหมายไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้เป็นความผิด ดังนั้น จึงไม่สามารถนำตัวบุคคลเหล่านี้มาลงโทษได้ ดังภาษิตกฎหมายที่ว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มี ความผิด ไม่มีโทษ (Nullum Crimen, Nulla Poena, Sene Lege)” ซึ่งเป็นหลักที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าการแก้ปัญหายาเสพติดโดยใช้ มาตรการทางกฎหมายจะมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดทุกขั้นตอนในกระบวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการกำหนดความผิดทางอาญาฐานซื้อขายเสพติดให้โทษไว้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมยาเสพติดให้โทษในปัจจุบัน

1.2 สมมุติฐานของการวิจัย

การที่กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติฐานซื้อขายเสพติดให้โทษโดยผิดกฎหมาย ทำให้เกิดปัญหาในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หากได้นำมาตรการทางกฎหมายฐานซื้อขายเสพติดให้โทษโดยผิดกฎหมายมาลงโทษบุคคลที่กระทำการลักลอบซื้อขายเสพติดให้โทษโดยผิดกฎหมายมาใช้บังคับในประเทศไทย จะทำให้ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการซื้อขายเสพติดให้โทษเป็นขั้นตอนสำคัญในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษทั้งในด้านนายทุน ผู้จำหน่าย และผู้เสพ ซึ่งต้องหาซื้อขายเสพติดให้โทษมาเพื่อจำหน่ายและเสพ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ จะเป็นการวิจัยถึงการนำหลักกฎหมายเรื่องความผิดฐานซื้อยาเสพติดให้โทษโดยผิดกฎหมายหรือโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมาใช้ดำเนินคดีกับผู้ลักลอบซื้อยาเสพติดให้โทษ โดยจะทำการศึกษาดังลักษณะของอาชญากรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติด หลักกฎหมายที่ใช้บังคับในอดีต เช่น สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กฎหมายปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบัน ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ บางประเทศ เช่น สิงคโปร์ ฮองกง มาเลเซีย เหล่านี้เป็นต้น และอนุสัญญาสหประชาชาติที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ศึกษาถึงลักษณะความผิดฐานซื้อยาเสพติดให้โทษโดยผิดกฎหมาย องค์ประกอบของความผิดโดยการเปรียบเทียบกับความผิดฐานอื่นที่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน เช่น ความผิดฐานสมคบ ความผิดฐานรับของโจร ความผิดฐานซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่อจากนั้นก็จะเป็นการวิเคราะห์การนำความผิดฐานซื้อยาเสพติดให้โทษมาใช้กับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และส่วนสุดท้ายก็จะเป็นการสรุปและเสนอแนะการนำความผิดฐานซื้อยาเสพติดให้โทษมาใช้บังคับในประเทศไทย

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีในการวิจัยวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาททุกฉบับ ประมวลกฎหมายอาญา ตำรากฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา วารสารกฎหมาย วิทยานิพนธ์ รวมทั้งบทความและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ส่วนในการวิจัยภาคสนามนั้น กระทำโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เช่น เจ้าหน้าที่ป.ป.ส. เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายของสำนักงาน ป.ป.ส.

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นมาของปัญหายาเสพติดของประเทศไทย และมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้อยู่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะมาตรการลงโทษผู้ซื้อยาเสพติดให้โทษโดยผิดกฎหมายในอดีต

2. ทำให้ทราบถึงลักษณะและพฤติกรรมของอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับนำมาพิจารณากำหนดใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และแนวความคิดในการลงโทษผู้ซื้อขายยาเสพติดให้โทษโดยผิดกฎหมาย ตลอดจนแนวทางรูปแบบและเนื้อหาของกฎหมายของประเทศต่าง ๆ

3. สามารถนำเอาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ผลที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นข้อพิจารณาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์และทันสมัยยิ่งขึ้น โดยการนำเอามาตรการลงโทษผู้ซื้อขายยาเสพติดให้โทษโดยผิดกฎหมายมาใช้บังคับเพื่อให้บังเกิดผลดีในด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

4. เพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษาในประเด็นอื่น ๆ ต่อไป